

„A to Polska właśnie” - Stanisław Wyspiański, *Wesele* – 3 godz.

Cz.1

1. GENEZA „WESELA” WYSPIAŃSKIEGO

W listopadzie 1900 roku s. Wyspiański był świadkiem na ślubie i gościem na weselu Lucjana Rydla i Jadwigi Mikołajczykówny. Ślub odbył się w Krakowie, w kościele Mariackim, a wesele w podkrakowskiej wsi Bronowice (obecnie to część Krakowa) w dworku należącym do Włodzimierza Tetmajera. Na weselu – zainspirowało Wyspiańskiego do napisania dramatu. obecni byli członkowie wiejskiej społeczności i mieszczenie z Krakowa. Spotkanie reprezentantów odmiennych środowisk – znanych osobistości z życia literackiego i artystycznego oraz mieszkańców Bronowic – zainspirowało Wyspiańskiego do napisania dramatu, mającego stanowić syntezę sytuacji narodu pod koniec XIX w. i . pokazującego postawy Polaków wobec idei narodowowyzwoleńczych. Pierwowzorami literackich bohaterów byli państwo młodzi, właściciele domu i goście. Sportretowanie w dramacie znanych osób, pozostawienie prawdziwych imion i nazwisk, i sposób ich przedstawiania odbiegający od rzeczywistości, a podporządkowany literackiej kreacji stały się lokalną sensacją, dotknęły wielu i spowodowały ochłodzenie stosunków między autorem a nimi. Rydlowi nie spodobał się sposób przedstawienia nieśmiałej i delikatnej żony jako śmiałej i wygadanej Panny Młodej z przedstawienia. Skandalem stało się pojawienie na scenie bohaterek wzorowanych wzorowanych na pannach z szanowanych krakowskich domów: Maryny i Zosi Pareńskich oraz Haneczki – siostry Lucjana, zwłaszcza, że w jednej ze scen podchmieleni parobcy mówią o trzech dziewczętach: „te panny to nas chcą”. Jeszcze w trakcie spektaklu wychodzili z teatru dotknięci tym, co oglądają widzowie.

Premiera „Wesela” odbyła się w marcu 1901 roku w Krakowie. Reżyserem był sam autor. Mimo licznych kontrowersji i początkowego nieporozumienia, dramat szybko został okrzyknięty arcydziełem, a sława Wyspiańskiego wzrosła.

2. Kto bawił się na weselu?

Dom, w którym zostało zorganizowane wesele, należał do malarza W. Tetmajera i jego żony Anny. Wybudowany w 1894 r. łączył w sobie elementy dworu i wiejskiej chaty. Ponieważ w kilka lat po ślubie Lucjan Rydel odkupił go i zamieszkał w nim z żoną, dom ten został nazwany Rydlówką. Obecnie mieści się w nim oddział Muzeum Krakowa.

Zaszczytna funkcje gospodyni i gospodarza weselnego przyjęcia pełnili właściciele domu:

- Gospodarz – W. Tetmajer, przyrodni brat Kazimierza Przerwy-Tetmajera, przyjaciela pana młodego. Malarz, pisarz, polityk, miłośnik polskiej wsi i ludowej kultury. W 1980 roku wziął ślub z Anną Mikołajczykówną.
- Gospodyni – Anna Tetmajerowa, żona Włodzimierza, siostra panny młodej, najstarsza siostra Jadwigi Mikołajczykówny.

Na wesele artyści i chłopki przybyli przedstawiciele inteligencji i środowiska podkrakowskich chłopów. Goście weselni bawili się wspólnie, ale mieli różne doświadczenia życiowe, odmienne poglądy i marzenia, tworzyli więc barwne i zróżnicowane towarzystwo.

BOHATEROWIE	
Z miasta	Ze wsi
<ul style="list-style-type: none"> • Poeta – Kazimierz Przerwa-Tetmajer, poeta, przyrodni brat Włodzimierza Tetmajera;m • Dziennikarz – Rudolf Staszewski, redaktor dziennika „Czas”, znany z poglądów konserwatywnych i pesymistycznych ocen przeszłości Polski; • Radczyni – Antonina Domańska, ciotka Lucjana Rydla, autorka powieści dla młodzieży (<i>Historia żółtej cizemki</i>), żona profesora UJ i członka krakowskiej Rady Miasta, dlatego Radczyni; • Maryna – Maria Parańska, siostra Zosi, córka Elizy, znajomej Wyspiańskiego i Rydla; • Zosia – Zofia Pareńska, siostra Marii, córka Elizy, przyszła żona Tadeusza Boya-Żeleńskiego; • Haneczka – siostra Lucjana Rydla, pana młodego; • Nos – Tadeusz Nosowski, malarz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ojciec – Jacenty Mikołajczyk, ojciec Jadwigi, Marii i Anny oraz Kuby i Jaśka; • Marysia – Maria z domu Mikołajczyk, starsza siostra Jadwigi, a młodsza Anny, w młodości była zaręczona z malarzem; • Wojtek – Wojciech Susuł, mąż Marysi; • Jasiek – Jan Mikołajczyk, brat Jadwigi, panny młodej; • Kuba – Jakub Mikołajczyk, brat Jadwigi, panny młodej; • Klimina – Anna Klimowa, wdowa po zmarłym wójcie Bronowic; • Czepiec – Błażej Czepiec, bogaty chłop, wiejski pisarz, brat Anny, matki panny młodej, wuj Jadwigi; • Kasper – Kacper Czepiec, brat Błażeja; • Żyd – Hirsz Singer, dzierżawiający w Bonowicach karczmę, ojciec Józefy; • Rachela – Józefa Singer, interesująca się poezją i malarstwem.

3. Obraz chłopów i inteligencji w „Weselu”

Realistyczny charakter mają niektóre sceny. Wtedy, słuchając rozmów bohaterów, obserwując ich wybory, decyzje i czyny, otrzymujemy portret chłopów i inteligentów.

CHŁOPI – z jednej strony interesują się polityką, chcą uczestniczyć w życiu społecznym i narodowym, a z drugiej brakuje im poczucia odpowiedzialności, są nadmierne przywiązania do wartości materialnych. Nie ufają inteligentom, zarzucają im brak wiedzy dotyczącej życia na wsi, a zwłaszcza pracy na roli. Nie wierzą, że wywodzący się ze szlachty inteligenci mogą skutecznie przewodzić w walce o niepodległość.

INTELIGENCI – pozostając pod wpływem modnej w Młodej Polsce chłopomanii, nie starają się poznać prawdy o chłopach i życiu na wsi, lecz posługują się utrwalonymi w kulturze i literaturze wyobrażeniami, traktując wieś jako arkadyjska przestrzeń do życia. Mimo częstych wizyt na wsi, przedstawiciele inteligencji nie rozumieją chłopów, nie traktują ich jak partnerów, lecz idealizują. Ta faszynacja ma charakter powierzchowny, pełen lęków i zakłamania. Inteligenci powinni stanąć na czele narodu i poprowadzić go do walki o wyzwolenie ojczyzny, jednak brakuje im chęci działania, są słabi, pogrążeni w apatii.

W utworze zostały ukazane trudności w porozumiewaniu się, brak wiedzy, nieufność, stawianie zarzutów. Obie grupy czują wzajemną obcość.

chłopomania – przesadne interesowanie się chłopstwem, naiwne idealizowanie jego życia i roli społecznej, inaczej ludomania